

رابطه بین سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی معلمان مقطع ابتدایی

ابوالقاسم بریمانی*

سید جلال رسولی**

چکیده

سواد اطلاعاتی، مهارتی است که فرد را قادر می‌سازد، نیاز اطلاعاتی خود را تشخیص دهد، اطلاعات مربوط به آن را دریابد و به نحوی مؤثر به کار گیرد. هدف از این مطالعه، بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی معلمان مقطع ابتدایی شهرستان میاندروود است. روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه معلمان مقطع ابتدایی شهرستان میاندروود به تعداد ۳۶۰ نفر بود. حجم نمونه از طریق فرمول کوکران، ۱۸۶ نفر تعیین و نمونه آماری به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر حسب جنسیت انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌ها، از دو پرسش‌نامه استاندارد مهارت‌های زندگی و پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی استفاده شده است. روایی محتوایی و صوری ابزار توسط صاحب‌نظران و متخصصان مربوطه مورد تأیید قرار گرفته است و پایایی آنها، با محاسبه آلفای کرونباخ به ترتیب برای هر یک برابر ۰/۸۹ و ۰/۸۳ به دست آمد. جهت بررسی و تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی معلمان همبستگی مثبت و رابطه معناداری وجود دارد. هم‌چنین، بین سواد اطلاعاتی با مهارت همدلی، مهارت ارتباطی، مهارت حل مسأله و مهارت تفکر خلاق رابطه معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی

سواد اطلاعاتی، مهارت‌های زندگی، همدلی، ارتباط، حل مسأله، تفکر خلاق

* استادیار گروه علوم تربیتی، واحد نکا، دانشگاه آزاد اسلامی، نکا، ایران barimani@iaunek.ac.ir

** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، واحد نکا، دانشگاه آزاد اسلامی، نکا، ایران jalal61.rasouri@yahoo.com

مقدمه

در سال‌های اخیر، تغییرات زیادی در روند زندگی انسان‌ها به وقوع پیوسته است (Niazazari et al., 2010, 24). گسترش روز افزون فن آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی و پیوند مستمر آن با زندگی روزمره افراد از یک سو و تخصصی‌تر شدن زمینه‌های مطالعاتی و تحقیقاتی در رشته‌های علمی از سوی دیگر و انفجار اطلاعات، آلودگی اطلاعات و ضرورت استخراج مناسب منابع معتبر از دیگر سو، ضرورت پرداختن به سواد اطلاعاتی را دو چندان می‌سازد (Tabarsa et al., 2016, 114). جهان، در حال گذر از جامعه صنعتی به سوی جامعه اطلاعاتی است و این عامل سبب شده شکل و سطح سواد و اطلاعات از حالت قبلی خود تغییر کند. در نتیجه، همه افراد از همه نسل‌ها نیاز به بازآموزی و سوادآموزی از نوع جدید در جامعه اطلاعاتی دارند (Bheshtyan, 2009, 56). گسترش کاربرد اینترنت منجر به تولید حجم عظیمی از اطلاعات شده است و افراد برای فعالیت‌های حرفه‌ای، شخصی و آموزشی‌شان باید بر مهارت‌های پردازش اطلاعات مسلط باشند و در این راستا، تبحر در کاربرد فن آوری اطلاعات کافی نیست، بلکه یادگیرندگان باید توانایی پردازش، تحلیل و نقد اطلاعات موجود را نیز داشته باشند. داشتن مهارت سواد اطلاعاتی^۱ این امکان را فراهم می‌نماید (Behrangi, 2013).

سواد اطلاعاتی یکی از مشخصه‌های بارز جامعه اطلاعاتی است که این امکان را به فرد می‌دهد تا برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود بتواند به آسانی به اطلاعات دسترسی پیدا کند، از آنها استفاده و آنها را بررسی و ارزیابی کند. در قرن بیست و یکم که عصر اطلاعات نامیده شد، چنین مهارت‌هایی که دانش و اطلاعات را با کارآیی به خدمات و کالاهای نو و ابتکاری تبدیل می‌کند، معرف اقتصادی‌های موفق بر دانش^۲ به شمار رفته‌اند (Sarlak, 2008). سواد اطلاعاتی به عنوان پایه و اساس برای اشخاص به منظور دستیابی آنها به اهداف شخصی، اجتماعی، حرفه‌ای و تحصیلی بیان و توصیف شده است. مهارت‌های سواد اطلاعاتی برای همه افرادی که بخواهند یادگیری مادام‌العمر داشته و در جوامع دانشی حضور داشته باشند یک ضرورت به حساب می‌آید (UNESCO, 2008). سواد اطلاعاتی اشاره به توانایی دسترسی و استفاده از طیف متنوعی از منابع اطلاعات دارد تا یک نیاز اطلاعاتی حل و فصل شود. سواد اطلاعاتی متضمن یافتن، ارزیابی،

---

1. Information literacy
2. Knowledge

استفاده و به تبع آن قرار دادن دانش در چرخه ارتباطات است (Nazari, 2006, 14). سواد اطلاعاتی به معنای توانایی در اتخاذ رفتار اطلاع‌یابی مناسب به منظور شناسایی اطلاعات مورد نیاز برای تأمین نیازهای اطلاعاتی است، به طوری که دسترسی به اطلاعات مورد نیاز به استفاده صحیح، اخلاقی و مؤثر از اطلاعات در جامعه منجر شود. اطلاعات مورد نیاز ممکن است از طریق هر کانال یا رسانه‌ای که میسر باشد به دست آید (Webber & Johnston, 2002). سواد اطلاعاتی شامل مهارت‌ها و قابلیت‌هایی است که موجب استفاده مؤثر از اطلاعات می‌شود (Repanovici & Landoy, 2007). و مجموعه‌ای از مهارت‌هاست که به منظور شناسایی درست منابع اطلاعاتی جهت دسترسی به منابع و توانایی استفاده از آنها اطلاق می‌گردد. در واقع، معلمان جهت توانمندسازی فردی خویش به سبب ماهیت کار و ارتباط گسترده آنان به منابع اطلاعاتی و تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی، نیازمند کسب مهارت‌های لازم در زمینه سواد اطلاعاتی هستند؛ بنابراین، سواد اطلاعاتی کلیدی است برای یادگیری مادام‌العمر آنان.

بسیاری از افراد در رویارویی با مسایل زندگی فاقد توانایی لازم هستند و همین امر آنان را در مواجهه با مشکلات و مسایل روزمره زندگی ناتوان و آسیب‌پذیر ساخته است و بسیاری از این مشکلات و اختلالات ریشه‌های روانی و اجتماعی دارند. انسان‌ها برای مقابله سازگارانه با موقعیت‌های تنش‌زا و کشمکش‌های زندگی، نیاز به آموختن برخی از مهارت‌ها دارند، یکی از مؤثرترین برنامه‌هایی که به افراد کمک می‌کند تا زندگی بهتر و سالم‌تری داشته باشند، برنامه آموزش مهارت‌های زندگی^۱ است. آموزش مهارت‌های زندگی در ایران از سال ۱۳۷۷ شروع شده است. هدف از آموزش این مهارت‌ها، کمک به افراد در جهت شناخت هر چه بهتر خود، کنترل هیجانات و استرس‌ها و حل کردن هر چه بهتر مسایل و مشکلات است. این آموزش، باعث می‌شود که آنان مسؤولیت‌های مربوط به نقش‌های اجتماعی خود را پذیرفته و بدون صدمه زدن به خود و دیگران با چالش‌ها و مشکلات زندگی روبرو شوند، انتخاب‌ها و رفتارهای سالمی در سراسر زندگی داشته باشند (Nejat, 2012, 35). از طرف دیگر، مهارت‌های زندگی، روش‌ها و مهارت‌های ضروری و لاینفک برای یک زندگی پایدار و سالم است. مهارت‌های زندگی، مجموعه‌ای از توانایی‌هایی هستند که سبب سازگاری فرد با محیط و شکل‌گیری رفتارهای مثبت و مفید می‌شوند. توانایی در مهارت‌های زندگی به واقع هویت شخصیتی افراد را برای تداوم

زندگی ایجاد خواهد کرد. این توانایی فرد را قادر می‌سازد که نقش مناسب خود را در جامعه به خوبی ایفا کند و بدون آن که به خود و یا دیگران لطمه‌ای بزند، با خواسته‌ها و انتظارات و نیز مشکلات روزانه، به ویژه در روابط خود با دیگران، به شکل مؤثری روبرو شود. مهارت‌های زندگی، توانایی‌های روانی و اجتماعی برای رفتار انطباقی و مؤثر هستند که فرد را قادر می‌سازند تا به‌طور مؤثر با مقتضیات و چالش‌های زندگی روزمره مقابله کند (Martin & Jones, 2009). مهارت‌های زندگی عبارت است از مجموعه‌ای از توانایی‌ها که زمینه سازگاری و رفتار مثبت و مفید را فراهم می‌آورند (Bani Jamali, 2011, 78).

مهارت‌های زندگی عبارت است از، توانایی انجام رفتار سازگارانه و مثبت به گونه‌ای که فرد بتواند با چالش‌ها و ضروریات زندگی روزمره کنار بیاید (World Health Organization, 1994). این نوع مهارت‌ها، برای افزایش توانایی‌های روانی و اجتماعی افراد، آموزش داده می‌شوند و فرد را قادر می‌سازند که به‌طور مؤثر با مقتضیات و کشمکش‌های زندگی روبرو شده و در نهایت، به او کمک می‌کنند تا از رفتارهای آسیب‌زننده به بهداشت و سلامت پرهیز نموده و از سلامت روان بهتری برخوردار شوند (Bagheri Yazdi, 2016). آموزش این نوع مهارت‌ها به ارتقای بهداشت روانی افراد در ابعاد گوناگون زندگی کمک می‌کند. این توانایی‌ها فرد را قادر می‌سازد مسؤولیت‌های نقش اجتماعی را بپذیرد تا در روابط بین فردی، به شکل مؤثرتری ایفای نقش نماید. آموزش این مهارت‌ها به معلمان کمک می‌کند که در تصمیم‌گیری، ارتباطات، تفکر و حل مسأله بهتر عمل کنند (Taremiyan, 2008). تعدادی از مهارت‌های زندگی که در ساختار شخصیتی انسان‌ها مشاهده و در عملکرد آدمی نقش‌های ارزنده‌ای به‌جای می‌گذارد و می‌تواند تحول عظیمی را در ساختار زندگی انسان به وجود آورد؛ به اختصار به شرح ذیل ارایه خواهد شد (Khaja al-Din et al., 2011).

۱. مهارت همدلی؛ نوع خاصی از توجه داشتن به دیدگاه دیگری است. به این معنا که فرد از طریق درک واکنش‌های عاطفی دیگران، واکنش‌های عاطفی از خود نشان می‌دهد (Emami Naini, 2012, 16).

۲. مهارت ارتباطی؛ به معنی با دیگران به خوبی کنار آمدن، کسب اطلاعات بیشتر درباره دیگران، توانایی انتقال منظور و احساس خود به دیگران، توانایی برقراری ارتباط مطلوب با دیگران و علاقه به برقراری روابط دوستانه با دیگران می‌باشد. آدمی با رفتار، معاشرت و تعامل تعریف می‌شود و رفتار اجتماعی مؤثر و موفق بدون ارتباط‌های صمیمی و دوستانه غیرممکن و بعید به نظر می‌رسد. قدرت برقراری و حفظ ارتباطات انسانی در بهداشت روان افراد و رفتارهای اجتماعی اشخاص تأثیر به‌سزایی دارد (Khanifar & Purhoseini, 2008).

۳. مهارت حل مسئله؛ فرآیندی شناختی رفتاری است که توسط خود فرد هدایت می‌شود و فرد سعی می‌کند که با کمک آن به حل مشکلات بپردازد.

۴. مهارت تفکر خلاق؛ مجموعه‌ای از عوامل فردی، محیطی و فرهنگی است که در اجتماع در حال تعاملند. فرآیندی که نتیجه آن، کار با ارزشی باشد که توسط گروهی در یک زمان خاص به عنوان عنصر مفید و رضایت بخش مقبول واقع شود (Emami Naini, 2012, 19). مطابق با این پژوهش، پژوهش‌های مشابهی انجام گرفته است که در ادامه، به بررسی مواردی از آنها پرداخته می‌شود.

پژوهشی توسط نعمتی و همکاران (Nhematy et al., 2015) تحت عنوان رابطه سواد اطلاعاتی با خلاقیت در دانشجویان دانشگاه پیام‌نور لرستان، انجام گرفت. یافته‌ها نشان داد که بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (احساس نیاز به اطلاعات، توانایی جمع‌آوری اطلاعات، توانایی ارزیابی و تجزیه و تحلیل اطلاعات، کاربرد صحیح و مؤثر اطلاعات، آگاهی از مسایل اخلاقی و قانونی و دسترسی به اطلاعات) و خلاقیت رابطه معنی‌داری وجود دارد. در پژوهش موسال آرانی و همکاران (Musal Arani et al., 2014) مشخص شد که بین تفکر انتقادی و سواد اطلاعاتی و همچنین، بین هر یک از ابعاد تفکر انتقادی و مهارت‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش مرادی و همکاران (Moradi et al, 2014) نیز نشان داد که بین مهارت تفکر انتقادی و زیرمؤلفه‌های آن با سواد اطلاعاتی رابطه مستقیم وجود دارد.

امان‌زاده و نعمان‌اف (Amanzadeh & Nugmanov, 2014) در مطالعه خود نشان دادند که آموزش مبتنی بر مبانی فن‌آوری‌های نوین بر مهارت‌های زندگی و ابعاد آن شامل تصمیم‌گیری،

حل مسئله، تفکر انتقادی و تفکر خلاق دانشجویان تأثیر معناداری دارد. نتایج پژوهش سبحانی شهر (Sobhani Shahr, 2011) حاکی از آن بود که بین سطوح مهارت‌های سواد اطلاعاتی، توانایی تعیین دامنه اطلاعات و دسترسی به اطلاعات با باور خودکارآمدی دانشجویان رابطه وجود دارد. شناسایی و تقویت مؤلفه‌های باور خودکارآمدی، تغییر نظام آموزش پزشکی بر مبنای حل مسئله، آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی، تجارب یادگیری بر مبنای شواهد بالینی از شاخص‌های مؤثر بر خودکارآمدی حاصل از سواد اطلاعاتی دانشجویان علوم پزشکی است. بهاری (Bahari, 2010) به این نتیجه دست یافت که بین دانش فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات مدیران و خلاقیت دانش‌آموزان آنها ارتباط معنادار وجود دارد. هم‌چنین، بین دانش فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات مدیران و مؤلفه‌های سیالی، انعطاف‌پذیری، ابتکار و بسط و گسترش معنایی خلاقیت دانش‌آموزان ارتباط وجود دارد.

یافته‌های پژوهش لازاکی‌دو و رتالیس (Lazakidou & Retalis, 2010) با عنوان «استراتژی‌های یادگیری مشارکتی با کمک کامپیوتر برای کمک به دانش‌آموزان جهت کسب مهارت‌های حل مسئله خودتنظیم در ریاضیات»، نشان داد که دانش‌آموزان می‌توانند مهارت‌های حل مسئله خودشان را در مدت زمان کوتاهی افزایش دهند. سرین و همکاران (Serin et al., 2009) با مطالعه‌ای با عنوان «تأثیر تکنولوژی‌های آموزشی و تدریس با استفاده از تکنولوژی بر مهارت‌های حل مسئله دانش‌آموزان» نشان دادند که استفاده از تکنولوژی بر مهارت‌های حل مسئله دانش‌آموزان تأثیرگذار بوده است. جی‌سنو (Jaysonw, 2009) با پژوهشی تحت عنوان «بررسی مهارت فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات برای معلمان آموزش‌دهنده در کامبوج»، نتیجه‌گیری کرد که از هر ۱۰ مربی، ۷ مربی از مهارت فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در درجات مختلف استفاده می‌کردند و اثر مثبت و مفید فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و انگیزه معلمان برای ارتقای این مهارت را نشان داد.

چانگک (Chung, 2009) در طی پژوهشی که رابطه بین مهارت‌های تفکر انتقادی و سواد اطلاعاتی معلمان دبیرستان جونیور تایوان را بررسی کرد، نشان داد که بین مهارت‌های تفکر انتقادی و سواد اطلاعاتی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش برنر-گروول و همکاران (Brand-Gruwel et al., 2009) با عنوان «مدل توصیفی حل مسئله اطلاعات با استفاده از اینترنت»، نشان داد که برای فرآیند مداوم حل مسئله اطلاعات، داشتن مهارت‌های خودنظم‌دهی

حیاتی است. مدل حل مسأله اطلاعات با استفاده از اینترنت، مهارت‌های اصلی، مهارت‌های خودنظم‌دهی و مهارت‌های شرطی مهم را نشان می‌دهد. پژوهش دیگری توسط راسل و همکاران (Russell et al., 2009) با عنوان «مهارت‌های فن‌آوری اطلاعات معلمان در استرالیا»، انجام گرفت. یافته‌ها نشان داد که به منظور توسعه مهارت‌های مؤثر فن‌آوری اطلاعات در کلاس درس، معلمان باید هم مهارت‌های پایه رایانه‌ای و هم مهارت‌های طراحی و اجرای برنامه‌های درسی را با استفاده از فن‌آوری اطلاعات یاد بگیرند. ترنر و همکاران (Turner et al., 2008) در پژوهشی که در ارتباط با آموزش مهارت‌های زندگی از جمله؛ حل مسأله و ارتباطات مؤثر بر روی نوجوانان انجام دادند به این نتیجه دست یافتند که این مهارت‌ها، توانایی‌های آنان را برای حل مشکل و استفاده مؤثر از حمایت‌های اجتماعی در آنان را افزایش می‌دهد. غلامی (Gholami, 2008) پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه سواد اطلاعاتی و تفکر خلاق دانشجویان دانشکده علوم انسانی دانشگاه اراک با تأکید بر استانداردهای سواد اطلاعاتی»، انجام داد. نتایج نشان داد که بین سواد اطلاعاتی دانشجویان و خلاقیت آنها همبستگی معنادار وجود دارد. به این معنی که هر چه مهارت‌های دانشجویان در زمینه سواد اطلاعاتی بیشتر باشد آنها خلاقیت بیشتری را هم در این زمینه از خود نشان می‌دهند و بالعکس. علاوه بر این، نتایج نشان داد که هر یک از چهار مؤلفه تعیین و تشخیص نیاز اطلاعاتی، جایابی و دسترسی به اطلاعات، ارزیابی نقادانه اطلاعات و تلفیق آن به دانش پایه، و استفاده مؤثر و مسؤلولانه اطلاعات همبستگی معناداری با میزان خلاقیت دانشجویان دارد. زنگنه (Zangane, 2007) نیز در پژوهش خود نشان داد که استفاده از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات، در آموزش و هم‌چنین، در خلاقیت به‌طور کلی تأثیر معناداری دارد. تامپسون و همکاران (Thompson et al., 2003) نیز به این نتیجه دست یافتند که مهارت‌های تفکر انتقادی و حل مسأله منجر می‌شود که دانشجویان مولد و آماده ورود به بازار کار شوند و برنامه درسی مبتنی بر وب مهارت‌های حل مسأله و تفکر انتقادی را در دانشجویان توسعه می‌دهد. با توجه به مطالب ارایه شده به نظر می‌رسد که با انجام پژوهش حاضر می‌توان وضعیت موجود سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی معلمان را شناخت و برنامه‌ریزی‌های لازم برای افزایش این ویژگی‌ها را طراحی و اجرا نمود. هم‌چنین، می‌توان ضمن شناسایی متغیرهای مرتبط با بر مهارت‌های معلمان، اقدام‌هایی را برای بهبود آن انجام داد. در واقع، با انجام این مطالعه می‌توان، به مسؤلولان نظام آموزش و پرورش پیشنهاد داد که در راستای ارتقای سواد اطلاعاتی و مهارت‌های

زندگی معلمان چه اقدام‌هایی انجام دهند و حساسیت آنان را به این کار بیشتر کرد. با توجه به مطالب بالا، در پژوهش حاضر پژوهشگر در پی یافتن پاسخی برای این پرسش است که آیا بین سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی معلمان رابطه وجود دارد؟ با توجه به هدف اصلی این پژوهش که بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی معلمان مقطع ابتدایی شهرستان میاندرود می‌باشد؛ فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر مطرح می‌گردد.

فرضیه اصلی: بین سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی معلمان رابطه وجود دارد.

فرضیه ویژه اول: بین سواد اطلاعاتی و مهارت همدلی معلمان رابطه وجود دارد.

فرضیه ویژه دوم: بین سواد اطلاعاتی و مهارت ارتباطی معلمان رابطه وجود دارد.

فرضیه ویژه سوم: بین سواد اطلاعاتی و مهارت حل مسأله معلمان رابطه وجود دارد.

فرضیه ویژه چهارم: بین سواد اطلاعاتی و مهارت تفکر خلاق معلمان رابطه وجود داد.

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی، از نوع همبستگی می‌باشد که در آن روابط بین متغیرها با استفاده از ضرایب همبستگی، توصیف و تبیین می‌شوند. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه معلمان مقطع ابتدایی شهرستان میاندرود در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بودند که در مجموع تعداد آنها برابر ۳۶۰ نفر بوده است. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده گردید که بر اساس آن، ۱۸۶ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای مشخص شدن این تعداد نمونه از جامعه آماری با مشخصات فوق از شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر حسب جنسیت استفاده شده است.

جدول ۱. فراوانی نمونه آماری بر حسب ویژگی‌های فردی

جنسیت	فراوانی	سطح تحصیلات	فراوانی	سابقه فعالیت	فراوانی
زن	۱۷۱	فوق دیپلم	۲۷	کمتر از ۱۰ سال	۶۲
		لیسانس	۳۳	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	۱۰۸
		فوق لیسانس	۱۱۶	بالای ۱۵ سال	۱۶
مرد	۱۵	دکتر	۱۰		
مجموع	۱۸۶	مجموع	۱۸۶	مجموع	۱۸۶

یافته‌های به دست آمده از پژوهش حاضر در خصوص ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای آزمودنی‌ها نشان داد، که ۹۱/۹ درصد از پاسخگویان زن و ۸/۱ درصد از آزمودنی‌ها مرد بودند. سابقه فعالیت معلمان نشان داد که بیشترین اعضای مورد مطالعه؛ یعنی، ۵۸/۱ درصد بین ۱۰ الی ۱۵ سال، ۳۳/۳ درصد بین ۱ الی ۱۰ سال و ۸/۶ درصد بالای ۱۵ سال در این سازمان مشغول فعالیت بودند. هم‌چنین، ۱۴/۵ درصد از آزمودنی‌ها سطح تحصیلات خود را فوق‌دیپلم، ۱۷/۷ درصد لیسانس، ۶۲/۴ درصد فوق‌لیسانس و ۵/۴ درصد نیز دکتری اعلام کرده‌اند.

در این پژوهش، برای جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسش‌نامه استاندارد مهارت‌های زندگی و پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی متناسب با مبانی نظری موضوع پژوهش استفاده شد. پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی برای اولین بار توسط یزدانی (Yazdani, 2012) طراحی و ساخته شده است. این پرسش‌نامه، بر اساس پنج قابلیت استاندارد سواد اطلاعاتی که شامل: تعریف نیاز اطلاعاتی، یافتن اطلاعات، ارزشیابی اطلاعات، سازمان‌دهی اطلاعات، و تبادل (اشاعه) اطلاعات می‌باشد، تدوین شده است. بر این اساس، یک پرسش‌نامه ۳۸ گویه‌ای بر حسب طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت و به ترتیب با گزینه‌های بسیار زیاد، زیاد، متوسط، کم و بسیار کم، تنظیم گردید و در اختیار پاسخ‌گویان (نمونه انتخابی) قرار گرفت.

برای اندازه‌گیری مهارت‌های زندگی از نسخه تجدید نظر شده آزمون استفاده گردید (Jerabek, Hossein Chari & Fadakar, 2005, cited in 2004). این پرسش‌نامه بر اساس خرده مهارت‌های ارتباطی شامل چهار خرده مهارت همدلی، ارتباطی، تفکر خلاق و مهارت حل مسأله که دارای ۳۱ گویه است، تدوین گردیده که پاسخ‌گو به تکمیل گویه‌های آن بر روی یک طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت و به ترتیب با گزینه‌های بسیار زیاد، زیاد، متوسط، کم و بسیار کم، می‌پردازد. برای هر پاسخ‌گو در هر یک از خرده مهارت‌های مذکور نمره جداگانه‌ای محاسبه می‌شود و حاصل جمع نمرات هر فرد در مجموع ۳۱ گویه نیز مبین نمره کل مهارت‌های ارتباطی آزمودنی می‌باشد.

روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه‌ها از طریق بررسی صاحب‌نظران و متخصصان مربوطه مورد تأیید قرار گرفت. میزان پایایی پرسش‌نامه‌ها با اجرای آزمایشی آن بر روی گروه ۳۰ نفری از معلمان مقطع ابتدایی که مربوط به جامعه آماری مورد مطالعه بودند، انجام گرفت و مقدار آنها با

استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از پرسش‌نامه‌ها به ترتیب برابر ۰/۸۳ و ۰/۸۹ و محاسبه گردید که ضرایب قابل قبولی می‌باشند.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS و روش‌های آماری در سطح توصیفی شامل جداول فراوانی، میانگین و درصد و در سطح آمار استنباطی شامل آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی مرتبط با متغیر سواد اطلاعاتی و متغیر مهارت‌های زندگی و ابعاد آن شامل مهارت همدلی، مهارت ارتباطی، مهارت حل مسأله و تفکر خلاق در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
سواد اطلاعاتی	۱۲۷/۹۸	۸/۶۴
مهارت‌های زندگی (کل)	۱۳۴/۳۱	۸/۹۸
مهارت همدلی	۲۷/۹۳	۴/۱۹
مهارت ارتباطی	۲۷/۱۱	۲/۷۸
مهارت حل مسأله	۲۶/۰۱	۳/۹۸
تفکر خلاق	۲۸/۴۸	۴/۹

یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که میانگین متغیر سواد اطلاعاتی برابر ۱۲۷/۹۸ و انحراف معیار آن برابر ۸/۶۴ می‌باشد. میانگین متغیر مهارت‌های زندگی برابر ۱۳۴/۳۱ و انحراف معیار آن برابر ۸/۹۸ است. همچنین، یافته‌ها میانگین متغیرهای مهارت همدلی را برابر ۲۷/۹۳، مهارت ارتباطی را برابر ۲۷/۱۱، مهارت حل مسأله را برابر ۲۶/۰۱ و میانگین تفکر خلاق را برابر ۲۸/۴۸ نشان می‌دهد. لذا، با توجه به مقایسه میانگین‌های مؤلفه‌های مهارت‌های زندگی، مهارت تفکر خلاق دارای بیشترین میانگین و مهارت حل مسأله دارای کمترین میانگین می‌باشند.

به منظور بررسی فرضیه‌های پژوهش و شناسایی رابطه بین سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی معلمان و ابعاد آن از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد که شرح آن در جدول ۲ می‌باشد.

جدول ۳. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه	متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معناداری
فرضیه اصلی	سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی	۰/۴۸۱	۰/۰۰۰
فرضیه اول	سواد اطلاعاتی و مهارت همدلی	۰/۴۱۲	۰/۰۰۰
فرضیه دوم	سواد اطلاعاتی و مهارت ارتباطی	۰/۴۷۸	۰/۰۰۰
فرضیه سوم	سواد اطلاعاتی و مهارت حل مسأله	۰/۴۲۷	۰/۰۰۰
فرضیه چهارم	سواد اطلاعاتی و مهارت تفکر خلاق	۰/۴۵۱	۰/۰۰۰

نتایج حاصل از بررسی مقدار ضریب همبستگی محاسبه شده (۰/۴۸۱) بین متغیرهای فرضیه اصلی حاکی از آن است که بین دو متغیر همبستگی مثبت و رابطه معناداری وجود دارد. هم‌چنین، با توجه به این که میزان معناداری این آزمون ($\text{sig} = ۰/۰۰۰$) کمتر از ۰/۰۵ است، لذا، با ۹۵ درصد اطمینان این نتیجه حاصل شد، که بین دو متغیر رابطه وجود دارد. بنابراین، می‌توان بیان نمود که بین سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی معلمان رابطه معناداری وجود دارد.

هم‌چنین، نتایج حاصل از بررسی مقدار ضرایب همبستگی محاسبه شده بین سواد اطلاعاتی و تمامی ابعاد مهارت‌های زندگی شامل همدلی، ارتباطی، حل مسأله و تفکر خلاق حاکی از آن است که بین متغیرها همبستگی مثبت و رابطه معناداری وجود دارد. لذا، با توجه به این که میزان معنی‌داری این آزمون ($\text{sig} = ۰/۰۰۰$) برای تمامی متغیرها کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین، با ۹۵ درصد اطمینان این نتیجه حاصل می‌شود، که بین سواد اطلاعاتی و مؤلفه‌های همدلی، ارتباطی، حل مسأله و تفکر خلاق در معلمان رابطه معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از یافته‌های این پژوهش نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و مهارت‌های زندگی معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارتی، هر چه سواد اطلاعاتی معلمان بیشتر باشد، مهارت‌های زندگی معلمان بیشتر می‌شود. هم‌چنین، بین سواد اطلاعاتی با مؤلفه‌های مهارت‌های زندگی شامل مهارت همدلی، مهارت ارتباطی، مهارت حل مسأله و مهارت تفکر خلاق رابطه مثبت و معناداری به دست آمد.

بررسی پیشینه پژوهش حاکی از هم‌سانی نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های دیگر محققان دارد. نتایج بررسی‌های نعمتی و همکاران (Nhematy et al., 2015) نشان داد که بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی و خلاقیت رابطه معنی‌داری وجود دارد. یافته‌های موسال‌آرانی و همکاران (Musal Arani et al., 2014) نیز نشان داد که بین تفکر انتقادی و سواد اطلاعاتی و همچنین، بین هر یک از ابعاد تفکر انتقادی و مهارت‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. نتایج تحقیق مرادی و همکاران (Moradi et al., 2014) نشان داد که بین مهارت تفکر انتقادی و زیرمؤلفه‌های آن با سواد اطلاعاتی رابطه مستقیم وجود دارد. یافته‌های تحقیق امان‌زاده و نعمان‌اف (Amanzadeh & Nugmanov, 2014) نشان داد که آموزش مبتنی بر مبانی فن‌آوری‌های نوین بر مهارت‌های زندگی (تصمیم‌گیری، حل مسئله، تفکر انتقادی و تفکر خلاق) دانشجویان تأثیر معناداری دارد. بهاری (Bahari, 2010) بیان می‌کند که بین دانش فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات مدیران و خلاقیت دانش‌آموزان ارتباط معناداری وجود دارد. یافته‌های جی‌سنو (Jaysonw, 2009) نشان داد که استفاده از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و انگیزه معلمان برای ارتقای این مهارت اثر مثبت و مفید دارد. نتایج پژوهش برند-گروول و همکاران (Brand-Gruwel et al., 2009) نیز بیان می‌دارد که مدل حل مسئله اطلاعات با استفاده از اینترنت، مهارت‌های اصلی و مهارت‌های خود‌نظم‌دهی و مهارت‌های شرطی مهم را نشان می‌دهد. راسل و همکاران (Russell et al., 2009) بیان داشتند که به منظور توسعه مهارت‌های مؤثر فن‌آوری اطلاعات در کلاس درس، معلمان باید هم مهارت‌های پایه رایانه‌ای و هم مهارت‌های طراحی و اجرای برنامه‌های درسی را با استفاده از فن‌آوری اطلاعات یاد بگیرند. غلامی (Gholami, 2008) اظهار داشت که بین سواد اطلاعاتی و خلاقیت دانشجویان رابطه و همبستگی معناداری وجود دارد. به این معنی که هرچه مهارت‌های دانشجویان در زمینه سواد اطلاعاتی بیشتر باشد، آنها خلاقیت بیشتری را هم در این زمینه از خود نشان می‌دهند. تامپسون و همکاران (Thompson et al., 2003) معتقدند که برنامه درسی مبتنی بر وب مهارت‌های تفکر انتقادی را در دانشجویان توسعه می‌دهد.

نتایج بررسی فرضیه اول پژوهش نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و مهارت همدلی معلمان رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد. به این معنی که هر چه سواد اطلاعاتی معلمان بالاتر باشد میزان مهارت همدلی آنان با دانش‌آموزان نیز افزایش می‌یابد. نتایج بررسی فرضیه دوم پژوهش نشان داد

که بین سواد اطلاعاتی و مهارت ارتباطی معلمان رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد. نتایج این فرضیه با نتایج تحقیق ترنر و همکاران (Turner et al, 2008) هم‌خوانی دارد. آنان نیز نشان دادند که آموزش مهارت‌های زندگی توانایی‌های نوجوانان را برای حل مشکل و استفاده مؤثر از حمایت‌های اجتماعی افزایش می‌دهد.

یافته‌های به دست آمده از فرضیه سوم نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و مهارت حل مسأله معلمان رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد. نتایج این فرضیه با یافته‌های امانزاده و نعمان‌اف (Amanzadeh & Nugmanov, 2014) یکسان است. نتیجه تحقیق آنان نیز نشان داد که آموزش مبتنی بر مبانی فن‌آوری‌های نوین در حل مسأله دانشجویان تأثیر معناداری دارد. لازاکیدو و رتالیسن (Lazakidou & Retalis, 2010) نیز نشان دادند که دانش‌آموزان می‌توانند مهارت‌های حل مسأله خودشان را در مدت زمان کوتاهی به کمک کامپیوتر افزایش دهند. یافته‌های سرین و همکاران (Serin et al, 2009) نیز نشان داد که استفاده از تکنولوژی بر مهارت‌های حل مسأله دانش‌آموزان تأثیرگذار است. هم‌چنین، تامپسون و همکاران (Thompson et al., 2003) نیز به این نتیجه دست یافتند که برنامه درسی مبتنی بر وب مهارت‌های حل مسأله در دانشجویان را توسعه می‌دهد.

نتایج بررسی فرضیه چهارم پژوهش نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و مهارت تفکر خلاق معلمان رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد. یافته‌های به دست آمده با یافته‌های پژوهش امانزاده و نعمان‌اف (Amanzadeh & Nugmanov, 2014) هم‌خوانی دارد. آنان نیز نشان دادند که بین آموزش مبتنی بر مبانی فن‌آوری‌های نوین و تفکر خلاق دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. غلامی (Gholami, 2008) نیز نشان داد که بین سواد اطلاعاتی دانشجویان و خلاقیت آنها همبستگی معنادار وجود دارد. و هم‌چنین، چانگ (Chung, 2009) نیز نشان داد که بین مهارت‌های تفکر انتقادی و سواد اطلاعاتی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. مهارت‌های زندگی معلمان، شامل مهارت‌های فردی و اجتماعی است که باید توسط معلمان یاد گرفته شود تا آنها بتوانند در مورد خود و دانش‌آموزان‌شان به طور مؤثر، شایسته و کارآمد عمل نمایند. هدف مهارت‌های زندگی شکوفاسازی توانایی‌های بالقوه افراد است تا از مهارت‌های ضعیف به سمت مهارت‌های توانمند و قوی حرکت نمایند؛ که این امر در عصر حاضر از طریق آموزش سواد اطلاعاتی امکان‌پذیر است. با توجه به این که سواد اطلاعاتی بر مهارت‌های اطلاعاتی از کسب

اطلاعات تا ارزیابی و استفاده از اطلاعات تأکید دارد و فرد با سواد اطلاعاتی، همواره در پی یادگیری است و برای یادگیری مادام‌العمر آمادگی دارد. لذا، توسعه مهارت‌های سواد اطلاعاتی در معلمان می‌تواند زمینه افزایش مهارت‌های زندگی آنان را نیز فراهم سازد. بر این اساس، سازمان آموزش و پرورش می‌تواند با آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی به معلمان و کارکنان و دانش‌آموزان به ارتقای مهارت‌های زندگی آنان کمک نمایند. بدین وسیله، آنان قادر می‌شوند، نیاز اطلاعاتی خود را به خوبی تشخیص داده، منابع اطلاعاتی معتبر را شناسایی و بازیابی نمایند و استفاده مؤثرتری از اطلاعات بنمایند و در صورت لزوم اطلاعات خود را با دیگران به اشتراک بگذارند. بر این اساس انتظار می‌رود فردی که دارای سواد اطلاعاتی است، در جست‌وجوی اطلاعات در حوزه مهارت‌های زندگی نیز بهتر از سایرین عمل نماید.

سواد اطلاعاتی موجبات افزایش توانمندی مهارت حل مسئله و تفکر خلاق معلمان را فراهم می‌سازد. هم‌چنین، از اثرات مثبت سواد اطلاعاتی این است که در حل مسایل و مشکلات دانش‌آموزان، به معلمان کمک می‌کند تا با استفاده از اطلاعات گوناگون راه‌حل‌های مختلف مسایل و پیامدهای هر یک از آنها را به‌طور دقیق بررسی نموده، تا به‌طور مؤثرتری و با تصمیم‌گیری‌های مناسب، مسایل و مشکلات دانش‌آموزان را حل نمایند. و حتی زمانی هم که مشکلی وجود ندارد، با سازگاری و انعطاف بیشتری به زندگی روزمره خود پردازند. یکی دیگر از مؤلفه‌های مربوط به مهارت‌های زندگی معلمان، مهارت همدلی با دانش‌آموزان است؛ یعنی، این که معلم بتواند زندگی دانش‌آموزان را حتی زمانی که خود در آن شرایط قرار ندارد، درک کند. این مهارت به او کمک می‌کند تا بتواند دانش‌آموزان را با توجه به این که با آنها تفاوت بسیاری دارد، بپذیرد و به آنها احترام بگذارد. همدلی با دانش‌آموزان و حتی همکاران، منجر به بهبود روابط اجتماعی معلمان خواهد شد و به ایجاد رفتارهای حمایت‌کننده و پذیرنده از سوی دانش‌آموزان نسبت به معلمان منجر می‌شود. تعامل میان معلم و دانش‌آموز در فرآیند تدریس امری محوری است. لذا، بهره‌مندی معلمان از مهارت برقراری ارتباطی مؤثر با فراگیران امری ضروری است. زیرا، این مهارت به معلمان کمک می‌کند تا از طریق کلام یا رفتار خود و به شیوه‌ای متناسب نظرات، عقاید و خواسته‌های خود را به دانش‌آموزان القا کنند، و در صورت نیاز بتوانند از دانش‌آموزان بازخورد متناسبی دریافت نمایند.

با توجه به نتایج به دست آمده، در ادامه پیشنهادهایی ارائه می‌شود:

- از جمله مهم‌ترین مشکلات بعضی از معلمان در تدریس به روز نبودن اطلاعات آنان است. لذا، داشتن مهارت سواد اطلاعاتی این امکان را برای معلمان فراهم می‌نماید تا برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود بتوانند به آسانی به اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا کنند.
- به منظور افزایش پویایی و کارآیی معلمان در فرآیند یاددهی-یادگیری توصیه می‌شود تا معلمان از آموزش سواد اطلاعاتی بهره‌مند شوند.
- به دست‌اندرکاران نظام آموزشی تأکید می‌گردد که جهت ایجاد، قابلیت‌ها و شایستگی‌های متناسب با نوآوری‌ها در معلمان، می‌توان از به کارگیری ابزارهای اطلاعاتی روزآمد استفاده نمود.
- در جامعه اطلاعاتی، معلمان باید از توانایی‌های تفکر خلاق، مهارت حل مسأله، مهارت همدلی و ارتباطی برخوردار باشند.

References

- Amanzadeh, A., & Nugmanov F. M. (2014). Effect of education based on the principles of modern educational technologies on life skills students in Mazandaran. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 4(3), 145-162. (in Persian).
- Bagheri Yazdi, S. A. (2016). *Definition of life skills*. Retrieved from <http://www.Madadkar.org/youth-and-humanitarian-activities/definition-life-skill.html> (in Persian).
- Bahari, F. (2010). *ICT Knowledge relation of Neka city primary school directors With Students Creativity*. M.A. Thesis, Islamic Azad University, Sari Branch. (in Persian).
- Bani Jamali, S. S. (2011). *Mental health and mental retardation*. Tehran: Ney Publications. (in Persian).
- Behrangi, H. (2013). *The theories of learning*. Tehran: Spring Publication. (in Persian).
- Bheshtyan, A. (2009). *Education management and the public domain*. Tehran: Publication the Institute of Social and Cultural Studies, Ministry of Science, Research and Technology. (in Persian).
- Brand-Gruwel, S., Wopereis, I., & Walraven, A. (2009). A descriptive model of information problem solving while using internet. *Computers & Education*, 53(4), 1207-1217. (in Persian).
- Chung, J. (2009). *The relationship between junior high school teachers critical thinking skills with information literacy and their integration of information technology into curriculum in Taiwan*. Unpublished Doctorial Dissertation, Spalding University.
- Emami Naini, N. (2012). *Examine the relationship between spiritual intelligence and self-concept with quality of life*. Unpublished M.A. Thesis of Counseling Psychology, Islamic Azad University, Quchan Branch. (in Persian).
- Gholami, S. (2008). *The relation between information literacy and creative thinking of students in Arak University faculty of humanities with an emphasis on information literacy standards*. Thesis, Department of Education (Educational Technology trends), University of Arak. (in Persian).
- Hossein Chari, M., & Fadakar, M. M. (2005). Studying the impact of university on communication skills based on comparison of students and students. *Daneshvar Biomedical Journal*, 12(15), 21-32. (in Persian).
- Jaysonw, R. (2009). Providing ICT skills to teacher trainers in Cambodia: Summary of project outputs and achievements. *Education for International Development*, 4(2). Retrieved from http://www.Equip123.net/jeid/articles/4_2/ Richardson.pdf
- Khaja al-Din, N., Riahi, F., & Izady Mazidi, S. (2011). Examine the relationship between communication skills and marital satisfaction of in married students of psychology and counseling. *Jentashapir Journal of Health Research*, 2(2), 55-61. (in Persian).
- Khanifar, H., & Pourhosseini, M. (2008). *Life skills*. Tehran: Hagar Publication. (in Persian).

- Lazakidou, G., & Retalis, S. (2010). Using computer supported collaborative learning strategies for helping students acquire self-regulated problem-solving skills in mathematics. *Computers & Education*, 13, 54(1), 3-13.
- Martin, I., & Jones, D. (2009). Exploring the life skills needs of British adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(1), 159-167.
- Moradi, R., Ali Aabadi, Kh., Khazayi, A., & Rasouli, B. (2014). Relationship between critical thinking and information literacy. *Education Strategies in Medical Sciences*, 7(3), 141-147. (in Persian).
- Musal Arani, V., Momeni, E., & Haji, Z. (2014). Investigated the relationship between critical thinking skills in students master information literacy skills. *Knowledge and Information Management*, 1(2), 97-108. (in Persian).
- Nazari, M. (2006). *Information literacy*. Tehran: Iranian Information and Documentation Center. (in Persian).
- Nejat, H. (2012). Mental health from the perspective ace. *Journal of the Principles Mental Health*, 1(4), 25-36. (in Persian).
- Nhematy, M. A., Gravand, A., Mousavi Amiri, T., & Hashempur, F. (2015). The relationship between information literacy with creativity in students Payame Noor University of Lorestan. *Studies Knowledge*, 1(4), 129. (in Persian).
- Niazazari, K., Amoi, F., Mddah, M. T., & Barimani, A. (2010). Assessment students life skills of Islamic Azad University of Surrey. *Educational Psychology*, 1(3), 23-46. (in Persian).
- Repanovici, A., & Landoy, A. (2007). Information literacy applied on electronic resources practices from Brasov, Romania and Bergen, Norway. *World Library and Information Congress: 73rd IFLA General Conference and Cncil* (Durban, 19 ñ 23 August). Retrieved November 10, 2008, from: http://www.ifla.org/IV/ifla73/papers/158-Repanovici_Landoy-en.pdf
- Russell, G., Finger, G., & Russell, N. (2009). Information technology skills of Australian teachers: Implications for teacher education. *Information Technology for Teacher*, 9(2), 149-166.
- Sarlak, M. A. (2008). *Knowledge age organizations*. Tehran: PNU. (in Persian).
- Serin, O., Serin, N. B., & Saygili, G. (2009). The effect of educational technologies and material supported science an technology teaching on the problem solving skills of 5th grade primary school student. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 665-670.
- Sobhani Shahr, E. (2011). *The impact of information literacy skills on self-efficacy medical sciences students*. M.A. Thesis, Payame Noor University, Mashhad. (in Persian).
- Tabarsa, Gh. A., Sharifi, S., & Hosseini, S. A. (2016). The impact of information literacy staff on organizational agility. *Human Resources Management Research University of Imam Hussein*, 8(2), 113-126. (in Persian).

- Taremian, F. (2008). *Life skills (executing guidelines of training activities in middle school period)*. Tehran: Tarbiat. (in Persian).
- Thompson, S. D., Lynda, M., Lynne, R., & Branson, D. (2003). Assessing critical thinking and problem solving using a Web-based curriculum for students. *The Internet and Higher Education*, 6(2), 185-191.
- Turner, N. E., Macdonald, J., & Somerset, M. (2008). Life skills, mathematic reasoning and critical thinking: A curriculum for the prevention of problem gambling. *Gambling Studies*, 24(3), 367-380.
- UNESCO. (2008). *Information for all programme*. Retrieved from www.unesco.org
- Webber, S., & Johnston, B. (2002). Information literacy: The social action agenda. In D. Booker (Ed.), *Information literacy: The social action agenda: Proceedings of the 5th National Information Literacy Conference*, 68-80.
- World Health Organization. (1994). *The development and dissemination of life skills education: An overview*. Retrieved from who/mnh/psf/94
- Yazdani, F. (2012). Designing a tool for measuring information literacy among students of Payame Noor University in Hamadan. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 4(2), 29-52. (in Persian).
- Zanganeh, H. (2007). *Effect of using information and communication technology on creative thoughts training among middle third year students in Tehran*. M.A. Thesis, Psychology and Training Sciences College, Allameh Tabatabaei University. (in Persian).